

Gazele, konji in hijene

Mag. Bojko Jerman,
bojko.jerman@siol.net

Ob napovedih in razglasitvah najuspešnejših podjetij v Sloveniji se tistim, ki nismo zraven, velikokrat kolca. Po eni strani bi bili radi zraven, v elitni družbi. Po drugi strani smo morda lahko tudi veseli, da nismo omenjeni, saj so zgodbe o številnih uspešnih podjetjih zelo različne, različne so usode teh podjetij in različna so nevidna ozadja večkrat le navidezne poslovne uspešnosti. Nekatere gazele so seveda brezmadežne, spet druge gazele sploh to niso, ampak so nekaj povsem drugega, ali pa si hitro polomijo krhke nožice. Nagrad in razglasitev najboljših slovenskih gospodarskih konjev ni na programu inštitucij niti medijev, a tudi močni in vztrajni konji si zaslužijo priznanje, obelodanjenje. Javno predstavitev si zaslužijo tudi podjetja in posamezniki, ki delajo okolici veliko škodo na račun osebnega bogatstva. Ob zavzemanju za trajnostni razvoj se velja vprašati, ali ta temelji na rasti obsega ali rasti kakovosti. Gre za zgodbo o gazelah in konjih.

Prave gazele

Prave gospodarske gazele so podjetja, ki so sposobna razviti, izdelati in prodajati kakovostne izdelke, ki prenesajo mednarodno konkurenco, podjetja ki stalno vlagajo v razvoj, so vedno bolj kakovostna in suverena na svojem področju, ne glede na volumen obsega proizvodnje. Taka podjetja imamo in več jih je bilo tudi že nagrajenih s kipom gazele. Pred takimi podjetji dajemo »kapo dok«.

Navidezne gazele

So podjetja, ki uspejo zaradi določenih okoliščin, ki nimajo ničesar skupnega s praznovolnim delom, izvirnostjo in prodornostjo. Gre za vrsto trenutnih tržnih niš ali s strani politike ali vplivnih prijateljev prilagojenih okoliščin. Ali pa se na primer na trgu prvi pojavi z nekim izdelkom in pobereš smetano, dokler ne pride konkurenca, potem pa te ni nikjer več.

Dogaja se, da nekdo najprej uvaža določeno napravo, jo prekopira, ukrade idejo in nanjo nalepi svoje ime, potem pa se razglasi za inovatorja. Imeli smo tudi nekoga, ki je iz razpadlega velikega podjetja pobral najboljše kadre, prek osebnih zvez pridobil posle prejšnjega podjetja, nekaj let na ta račun hitro rasel, pobral vsa podjetniška priznanja, potem pa zaradi nedoraslosti in pogoltnosti propadel. So tudi taki, ki prek osebnih vezah dobijo naročila, vezana na infrastrukturo in javne posle, kar zagotavlja velik poslovni »uspeh«. Najdejo se tudi podaljšane roke politikov ali političnih strank, ki poiščejo kakšen posel, če ga ni, ga pa »naredijo« za prijatelje. Kot na primer nemarne registracijske nalepke za avtomobile, kakšna nova obvezna oprema za avtomobile in še

kaj bi se našlo. O tem, kaj vse potrebuje zdravstvo in kako se to naroča, raje ne bi izgubil besed, dobro obveščeni pravijo, da to tudi škoduje zdravju.

Navidezne gazele ne zdržijo dolgo, prej ali slej si polomijo tanke nožice: pride konkurenca, zamenjajo se prijatelji ali oblastniki ali pa v krdelu pride do sporov in nezadovoljstva vsaj enega. Potem takšni mirni dobri posli pridejo tudi v medije.

Konji

Na obrobju Šavskega naselja v Ljubljani dela v malem prostoru šivilja, ki brez napake popravi, skrajša, podaljša, zoži in zašije, kar želite. Ne širi se v tovarno ali verigo tekstilnih popravilnic. Nedaleč od nje ima lokal ključavničar, čevjar in še kdo, ki že dolgo kakovostno in dobro opravi svoje delo. Potem so v Ljubljani tri gostilne, kamor lahko kadarkoli povabite najdražje goste in kjer se ne menjajo lastniki; tam je kakovost stalna in cene spodobne. Potem je tu vrsta odvetnikov, vrtinarjev, projektantov, slaščičarjev, čistilk, inštalaterjev, frizerjev, mesarjev, grafičnih oblikovalcev, tiskarjev in še nešteto drugih obrtnikov, kmetov ali podjetnikov, ki že dolgo delajo zelo kakovostno in z veliko mero odgovornosti. Ne širijo se v nedogled, sploh se poslovno ne širijo, pa ne zato, ker niso kakovostni ali ne bi imeli pravih vizij, ampak zato, ker delujejo v optimalni ekonomiji obsega, kakovosti in zaslужka. Delujejo trajnostno in nosijo pomembno sporočilo: za okolje in trajnostni razvoj so prave gazele konji. Konji, ki jih nihče ne opazi, nihče ne nagradi, nihče o njih ne piše, nihče ne povzdiguje v oblake – so konji, brez katerih ne gre in brez katerih ni trdne in varne ekonomije.

Hijene

To so podjetja in posamezniki, ki rastejo in bogatijo z veliko hitrostjo, vendar so tako pametni in poučeni, da so večinoma neopazni. Če se kaj vidi, potem je to vse po predpisih in legalno, čeprav legitimno vprašljivo. Posebna vrsta so nekateri veliki podjetniki ali veliki direktorji, ki enostavno ne plačujejo, kar jim ne diši. Ne plačajo, kar bi morali, in se pustijo tožiti, ker pa tožbe trajajo dovolj dolgo, da se firme ukinjajo in na novo naredijo, in dovolj dolgo, da oškodovanci obupajo, so v tem uspešni. Nekateri se skrivajo in bežijo pred ljudmi in tistimi, ki so jih legalno okradli, drugi se junaško kažejo, saj menijo, da so legalne kraje stvar sposobnosti in spoštovanja.

Nekateri novodobni turbopovzpetniki se zdijo sami sebi tako pomembni in bogati, da ne plačujejo niti naročenega blaga in storitev in so ob tem še nesramni. Denimo gospod Mihael Kamer, ki je najprej za več milijonov evrov kupil kičasto vilo Lumina v Rožni dolini od znanega nepremičnarja Danila Slivnika, naročil poseben sesalec za prah, si ga pustil vgraditi in ni plačal niti centa. Naročil je še najkakovostnejše toplozračno ogrevanje in tudi ni plačal niti centa, izvajalca pa nagnal kot kakšnega klateža ter mu zagrozil z odvetnikom, kot da bi odvetniki varovali neplačnike pred pravico. Skoraj vsak dan čisti stanovanje in najdražje avtomobile z naročenim in neplačanim (banalno bi kdo temu rekel ukradenim) sesalnikom za prah in se za neprebojnim steklom počuti kot zmagovalec. Le zakaj bi se nekdo, ki je pošteno veliko zaslužil, skrival za neprebojnim steklom? Morda zato, ker je bilo veliko osebno bogastvo pridobljeno na podoben način kot sesalec

za prah? Neučinkovita pravna država in ohlapna zakonodaja dopuščata tak način obnašanja, ki se dogaja tudi pri zasebnih nakupih največjih slovenskih podjetij s strani ljudi na pravih položajih in ob pomoči »pravih« prijateljev v bankah. Gre za direktorje in podjetnike, ki to dejansko nikoli niso bili, saj so osebno bogastvo in poslovne rezultate dosegli predvsem s transakcijami, ne pa z uspešnim delom in ustvarjanjem dodane vrednosti. Čeprav gre za velike zgodbe o prerazporejanju osebnih in gospodarskih centrov moči, je prevelika pozornost v tej smeri razvojno gledano jalova. Namreč, danes se najbolj ukvarjamo z analiziranjem tega, kdo bo ali je že koga kupil in katera politika stoji za kom, v odprtem svetu, ki ga začenjamo žveti in čutiti na lastni koži, pa so elementi preživetja povsem drugačni. Čeprav je zanimivo opazovati, kako se naša javna lastnina prelija v žepe posameznikov, je to za naš nadaljnji razvoj in uspeh manj pomembno, saj gre za igro »monopolys«, kjer je za večino in javne interese vseeno, kdo je kdaj česa lastnik (na koncu bodo v mali Sloveniji le še dva ali trije kapitalsko obvladovali vse). Ni pa vseeno, ali imamo urejeno in učinkovito državo, ki ob tej igri denarja in moči štiti javne interese, tako da zna zaznati barvo in okus posameznega denarja ter je korektna in prijazna do vseh igralcev, do vsakega občana, in zagotavlja tisto, kar je za vsakega občana najpomembnejše: socialno in zdravstveno varnost, človekove pravice, zagotavljanje minimalnega standarda, dovolj najemnih stanovanj, brezplačno kakovostno šolanje, objektivne kriterije pri javnem kadrovanju, trajnostni razvoj, učinkovito okoljevarstveno politiko, zaščito javnih in nacionalnih interesov v gospodarstvu...